

SAMENVATTING

In juni 2000 ontving de Raad voor Gezondheidsonderzoek (RGO) een adviesaanvraag van de minister van VWS, waarin zij aankondigde aansluitend aan het Programma Preventie 1998-2002 ZonMw een nieuwe opdracht te geven voor een preventieprogramma. De Raad werd gevraagd te adviseren over de prioriteiten voor het preventieonderzoek in de periode na 2002.

Het lopende Programma Preventie is mede tot stand gekomen op geleide van het RGO-advies Prioriteiten voor Preventieonderzoek, uitgebracht in 1996. Nadien, in 1999, heeft een bijstelling van het programma plaatsgevonden, mede om een evenwichtiger verdeling van het onderzoek over de verschillende onderwerpen te bereiken. Bij enkele prioriteiten werden tijdelijk geen onderzoeksvorstellen meer gehonoreerd in afwachting van resultaten uit lopend onderzoek, bij enkele andere prioriteiten werd het indienen van onderzoeksvorstellen juist gestimuleerd.

In 2000 verschenen een interne en een externe evaluatie van het Programma Preventie. De Raad heeft de bevindingen van deze evaluaties bij zijn advisering betrokken. Bij de interne en externe evaluaties is geen aanleiding gevonden tot grootscheepse veranderingen in de opzet en de procedure van het programma. Ofschoon de tijd tussen de start van het programma en de evaluaties te kort is om uitspraken te kunnen doen over de uiteindelijke impact van het onderzoek, kan de Raad nu al concluderen dat de opzet werkt en dat het programma met geringe bijstellingen moet worden voortgezet. Hiervoor dienen financiële garanties te komen.

Het in 2001 begonnen Programma Gezond Leven, dat zich eveneens richt op preventie, biedt mogelijkheden voor het financieren van risicovoller onderzoek dan het Programma Preventie, maar mist continuïteit op de langere termijn. Juist die continuïteit wordt door de Raad als een belangrijke voorwaarde gezien voor succesvol preventieonderzoek. Ook zal bij toekomstige evaluaties van het programma rekening gehouden moeten worden met het feit dat resultaten uit preventie-onderzoek pas een aantal jaren na het beschikbaar komen daadwerkelijk maatschappelijke implicaties kunnen hebben.

De prioriteiten in het huidige Programma Preventie zijn beperkt tot primaire en secundaire preventie. Voor tertiaire preventie hoeft ook in het volgende programma geen plaats ingeruimd te worden, ervan uitgaande dat de programmacommissie flexibel blijft omgaan met kwalitatief goede en relevante onderzoeksvorstellen die zich bevinden op het grensgebied van secundaire en tertiaire preventie.

De prioriteiten in het huidige programma zijn gedetailleerd. In verband met de problemen die dat met zich mee brengt, pleit de Raad voor een minder gedetailleerde prioritering. Een voordeel daarvan is dat bijstellingen minder snel nodig zullen zijn. Mogelijk zal bij minder gedetailleerde prioritering ook minder snel een beroep gedaan hoeven worden op de zogeheten vrije ruimte. Gebruik van de vrije ruimte (5% van het onderzoekbudget) kan dan beperkt blijven tot onderzoekvoorstellen die voortkomen uit nieuwe inzichten en/of ontwikkelingen die nog niet voorzien waren bij het vaststellen van de prioriteiten. De Raad noemt de preventie van infertiliteit en preventieve aspecten van de voortplantingsgeneeskunde als nieuwe prioriteit. Verder wijst de Raad op aanbevelingen in enkele van zijn andere adviezen, die eveneens relevant kunnen zijn voor het Programma Preventie.

De looptijd van het programma is vijf jaar. Dit verhindert de financiering van onderzoek dat zich over een langere periode uitstrekt. Echter, juist ten behoeve van preventie is het nodig dat onderzoek langere tijd kan duren. Voor bepaalde vraagstellingen kan het meer dan tien jaar duren voordat betrouwbare antwoorden mogelijk zijn. Dit lange-termijn onderzoek wordt volgens de RGO gerechtvaardigd door de maatschappelijke en financiële implicaties van preventieve maatregelen. De Raad vindt dan ook dat dergelijk onderzoek binnen het Programma Preventie mogelijk moet worden gemaakt.

De Raad voorziet dat voor het op peil houden van het preventieonderzoek na 2002 minimaal eenzelfde budget noodzakelijk zal zijn als voor het huidige Programma Preventie. Dit budget is niet toereikend voor onderzoek naar preventieve maatregelen buiten het beleidsterrein van VWS. De Raad noemt hiervan enkele voorbeelden en bepleit in verband hiermee interdepartementale samenwerking.